

Pleisterende Kraanvogels

foto: van Nieuwenhoven.

OVER HET PLEISTEREN VAN KRAANVOGELS IN HET NATUURRESERVAAT DE GROOTE PEEL

door M.H. van Deursen

met medewerking van W.v. Bussel, S. Verscharen,
Th. Coolen, J. v. Bree, J. Douven e.a.

In 1976 werd door mij extra aandacht besteed aan het pleisteren van kraanvogels in het peelgebied. 's Morgens vóór zonsopgang en 's avonds na zonsondergang werd bij de slaappleats op het Elfde gepost op een voor de vogels onzichtbare plaats. Het doel was iets meer te weten te komen over de gedragingen van deze dieren op de slaappleats. Bovendien in het beheersplan van het natuurreservaat met hun trekgewoonten rekening te kunnen houden.

De belangrijkste gegevens zijn samengebracht in een tabel. Men ziet eruit, dat vooral het Elfde wordt opgezocht. Dit is een ven van ca 25 ha grootte, dat echter voor een aanzienlijk gedeelte droog stond. Het net niet drooggefallen gebied bleek de voorkeur van de dieren te hebben.

In totaal werden in en om het peelgebied ca 1600 stuks kraanvogels door mij geteld, op een aantal van 2675 in geheel Midden-Limburg.

Op 10 data kwamen 11 groepen in de Peel aan de grond, in totaal 572 stuks, terwijl nog van enkele andere groepen moet worden aangenomen, dat zij ergens in de Peel overnacht hebben, gezien hun gedragingen tijdens de vlucht (dwarrelen) de tijd en de vliegrichting.

Bij het invallen zoeken de meeste troepen het gehele peelgebied laag vliegend en roepend af naar een geschikte rustplaats, zodat zij hier en daar de grond bijna raken en er enkele ook wel eens even neerstrijken, waarna de hele troep toch weer verder trekt.

Van het opnemen van voedsel is weinig gemerkt, al staan de dieren geregeld met hun snavels in de grond te wroeten. Vergeleken met ganzen, die op dezelfde plaatsen pleisteren, laten kraanvogels ook erg weinig uitwerpselen achter. Als de vogels op de slaappleats verspreid of in kleinere groepen binnenvielen, riepen en schreeuwden ze tegen elkaar en dat duurde totdat het donker was of tot ze alle in één grote groep bij elkaar lagen. Gewoonlijk was het wel 18.00 uur eer het rustig was. Slechts het piepen van de jongen werd nog lang gehoord. Van 24 stuks waren op 20 X slechts 2 jonge dieren aanwezig. Op 29 X van 7 stuks 2 en bij 17 nog eens 2. Op 30 X bij 50 ex. 12 jongen en op 16 XI bij 110 stuks 7 jongen.

Opgemerkt werd, dat zolang het donker was de hele groep op de slaappleats rustig bleef. Maar zo gauw het licht werd kwamen de vogels tot activiteit: zij verplaatsten zich en riepen luid. Bij alle groepen zag ik steeds enkele exemplaren rechtop staan, terwijl andere zaten of in de modder wroetten of zich verzorgden. Bij de minste onraad gingen alle halzen en koppen de hoogte in. Bij ernstige verstoring trok de troep dan in zijn geheel weg, anders keerde de rust na enige tijd weer terug. Het met een schreeuw opspringen kwam vaak voor wanneer kraaien, ganzen, wulpen of eenden overvlogen. Ook het vechten of tegen elkaar opspringen (dansen) en het wapperen met de grote vleugels heb ik dikwijls opgemerkt.

Waarnemingen van pleisterende kraanvogels in het Peelgebied
najaar 1976

datum	tijd	aantal	weer	temp.	wind	pleisterplaats	vertrek	richting
20-X	6.45	24	bewolkt	13	—	Elfde	7.05	ZW
28-X	—	4	bewolkt	8	—	Akker 10e baan	—	—
29-X	7.00	48	—	—	—	Elfde	7.45	W
—	16.30	64	—	—	—	Elfde	—	—
30-X	7.00	80	dikke mist	8	NO	Elfde	9.00	ZW
31-X	9.05	24	licht bew.	8	NO	wegvliegend	9.05	Z
6-XI	21.30	35	nevelig	6	ZW	weilanden	—	—
						vak 9-10 zoekend		
7-XI	7.30	90	zwaar bew.	8	ZW	Elfde	9.30	ZW
12-XI	11.00	8	nachtvorst	5	—	wegvliegend	11.00	Z
14-XI	16.15	200	mistig	8	NO	Elfde	17.15	ZW
						zoekend		
15-XI	7.00	180	nevelig	4	N	Elfde	7.45	NW
16-XI	7.30	110	zwaar bew.	-1	—	Elfde	9.15	ZW
17-XI	8.00	1	regen en mist	-4	—	Elfde	8.15	ZW
voorjaar 1977								
4-III	15.00	28	zonnig	12	—	Helden		
6-III	10.30	16	—	-4	—	Venlo		
7-III	—	30	—	-3	NNO	Nederweert	(Sarsven)	
8-III	—	28	—	-4	—	Nederweert	(Sarsven)	
23-III	17.00	5	—	-4	—	Nederweert	(Kruisvennen)	
3-IV	10.00	2	—	-6	—	Groote Peel steeds lager vliegend		

BOEKBESPREKING

'Een inventarisatie van de amfibieënfauna van Zuid-Limburg, met de nadruk op de ecologie van de Vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) en de Geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*)'

Rapport van een onderzoek in opdracht van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer (RIN), uitgevoerd door studenten van de Universiteit van Amsterdam en de Katholieke Universiteit van Nijmegen (T. Duijghuisen, B. Heukeshoven, P. van der Meyden en T. Raateland).

Het rapport is niet gepubliceerd, doch wel opgenomen in de bibliotheek van het genootschap.

Alleen al het feit, dat het RIN opdracht gaf tot dit onderzoek stemt tot tevredenheid. De amfibieënfauna van Nederland staat door een veelheid van oorzaken onder sterke druk; niet voor niets zijn alle inheemse amfibieën tot beschermde dieren verklaard (Besluit beschermde inheemse diersoorten, staatsblad 488, 1973). Wettelijke bescherming is één ding, het opsporen van de oorzaken van de achteruitgang van bedreigde diersoorten is een andere, in feite veel belangrijkere, zaak. Onderzoeken als het onderhavige kunnen niet genoeg geëntameerd worden. Dat dat nog te weinig wordt erkend, blijkt wel uit het feit dat het laatste inventarisatie-onderzoek op dit gebied in Zuid-Limburg uit 1963 stamt! ('Enkele aspecten van de biologie en de verspreiding in